

Dossier *Flors per a l'Algernon*

La novel·la

Charlie Gordon, un home de 32 anys que pateix fenilcetonúria, treballa des que té disset anys a un forn fent petites tasques de manteniment i de repartiment. Se sent valorat i estimat pels seus companys, però voldria ser llest i poder mantenir qualsevol conversa amb la facilitat dels qui considera els seus amics. S'apunta a una escola d'adults per aprendre a llegir i a escriure. La seva professora, la senyoreta Kinnian, reconeix en Charlie la seva empenta i la seva il·lusió, i no dubta en proposar-lo com el candidat ideal per l'experiment que volen dur a terme dos investigadors de la Universitat: provar, per primera vegada en un ésser humà, una tècnica quirúrgica, per augmentar la capacitat intel·lectual, i que està demostrant ser tot un èxit en un altre ésser: l'Algernon, un ratolí que ha multiplicat la seva intel·ligència.

El professor Nemur i el doctor Strauss li demanen al Charlie que escrigui uns informes de progressos que documentin la seva evolució des d'un mes abans de l'operació. Veiem, al llarg dels informes, com en Charlie va adquirint coneixements a un ritme vertiginós, però la maduresa emocional no pot evolucionar a la mateixa velocitat. I, quan assoleix una intel·ligència extraordinària, s'adonarà d'un fet que l'abocarà a un final desolador.

Sobre la novel·la

"Vull ser llest", li va dir un alumne amb problemes cognitius al Daniel Keyes quan aquest exercia de professor de Llengua Anglesa. La consciència d'aquest alumne envers la seva discapacitat es barreja amb les experiències de l'autor, el primer membre de la seva família en cursar estudis universitaris, amb el seu entorn, humil i proletari. Charlie Gordon és una síntesi d'aquests i d'altres trets, tant autobiogràfics com d'amics i coneguts: la voluntat de millorar, de comprendre el món i d'encaixar-hi, per descobrir més endavant que, malgrat tots els esforços emprats, no obtenim l'acceptació que cercàvem, que necessitem, i ens trobem atrapats a la societat com si fóssim ratolins engabiats. *Flors per l'Algernon* és una novel·la sàvia d'un autor que demostra una empatia no gaire comuna a l'hora de descriure'ns aquest Charlie prometeic: ens permet acompanyar-lo en el seu viatge interior (més vital que no introspectiu, com els que definirien bona part de la *new wave* dels anys seixanta i setanta) observant-lo, sense jutjaments, amb comprensió i compassió.

Temàtiques i temes de debat

La premissa és, encara, una premissa de ciència-ficció: una fita encara en investigació. Una premissa potent, versemblant, que posa en marxa una narració implacable. Per una altra banda, l'impacte emocional crea reaccions diferents segons el lector. Anem a descobrir què ens emociona i què ens suggereix, i descobrirem com ens impacta de manera diferent.

Temes proposats:

- L'autor ens posa ràpidament en situació amb un recurs original i senzill. Copsem el que Charlie no copsa al principi. Més endavant, el llenguatge va evolucionant fins a trobar-nos amb un personatge intel·ligent però amb mancances. Pensem en les estratègies que emprà en Daniel Keyes per mantenir l'evolució i la versemblança. I pensem també en la feina gens senzilla dels traductors per adaptar el text als nostres idiomes.
- L'editor de Doubleday li demanà a l'autor que canviés el final i que en Charlie es casés amb l'Alice. Daniel Keyes va ser ferm, tant amb la novel·la com amb les adaptacions, i, en aquell moment, li va tornar l'avançament a Doubleday. *Flors per l'Algernon* destaca per la seva contenció: és tràgic però també tendre, dur sense recrear-se, emotiu però contingut. És senzill aconseguir aquest objectiu?
- Hi ha un debat latent sobre l'ètica a les ciències de la salut. En aquest cas, hi ha un cert paral·lelisme amb *Frankenstein* si pensem en les implicacions d'aplicar avenços científics per fer-nos més intel·ligents: casos acceptables, tècniques (quirúrgiques, farmacològiques), en quins aspectes (intel·ligència, percepció...).
- Quin tracte rep Charlie per part dels científics?
- Què porta a Charlie a voler ser més llest? Què l'impulsa? Hagués sigut feliç sense la intervenció? I què vol dir "feliç" en aquest context?
- Podríem dir que el Charlie perd la innocència quan evoluciona? La ignorància és innocència? Comprendre també és percebre la confusió.
- Què caracteritza cada etapa de l'evolució del Charlie? Com canvien, i d'acord amb què, les relacions amb els altres personatges?
- Quins papers juguen (o simbolitzen) els personatges secundaris que acompanyen al Charlie? La senyoreta Kinnian, el professor Neuman, el doctor Strauss, els amics de la fleca...
- I què simbolitza l'Algernon? Parlem de la tendresa (i la potència) de l'Algernon com identificació.
- El tracte envers el Charlie: veiem condescendència, menyspreu, caritat, poder... Per una altra banda, quan el Charlie assoleix una certa intel·ligència, menysprea a Nemur i Strauss. Per què?
- Hi plana durant el llibre l'angoixa de no poder donar-li nom a les coses que no s'hi veuen o es recorden: els pares, la infància.
- La identificació amb l'Algernon com característica que dóna potència a l'obra. Per què? Tendresa.
- L'ètica dels experiments cognitius: fàrmacs, cirurgia, drogues.
- La tragèdia de conèixer el propi desenllaç, a mode de tragèdia clàssica, aquí es dobla: Charlie compara els records de si mateix abans de l'operació i sap com serà la decadència.
- I qualsevol altre tema que se'ns acudeixi ☺

Obres relacionades

Lectures:

(N Had) HADDON, Mark, *El curios incident del gos a mitjanit / El curioso incidente del perro a medianoche*

Christopher Boone, un nen de quinze anys amb trastorn de l'espectre autista i que viu amb el seu pare vidu, descobreix el cadàver del gos de la veïna.

Anota tot el relacionat a aquest fet a una llibreta, que el seu pare li confisca per evitar que es fiqui en embolics, però, mentre la buscava, el Christopher troba les cartes de la seva suposada mare morta.

(N Gre) GREGORY, Daryl, *Estamos todos de puta madre*

Cinc pacients assisteixen a una sessió de teràpia de grup, però i si les seves visions revelen una realitat que només ells i elles poden percebre?

(N Dis) DISCH, Thomas M., *Campo de concentración*

Louis Sacchetti, objector de consciència, documenta el seu trasllat i empresonament Camp Arquímedes, on experimentaran amb ell tècniques de potenciació cognitiva amb l'objectiu de millorar la capacitat cognitiva dels soldats al camp de batalla.

Recursos electrònics

Entrada a la *Science Fiction Enciclopedia*:

https://sf-encyclopedia.com/entry/keyes_daniel

Articles:

"La historia de Charlie y Algernon sigue siendo ciencia ficción", Núria Jar, *SINC (Servicio de Información y Noticias Científicas)*:

<https://www.agenciasinc.es/Reportajes/La-historia-de-Charlie-y-Algernon-sigue-siendo-ciencia-ficcion>

"Un libro para escritores: 'Flores para Algernon'", Javier Meléndez, *Yorokobu*:

<https://www.yorokobu.es/flores-para-algernon/>